

Силабус курсу:

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	магістр
<i>Спеціальність:</i>	011 «Освітні, педагогічні науки»
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	1 (осінній)
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	3
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

к. пед. н., доц. Сафонова Ірина Олексіївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри педагогіки

посада

safo18@snu.edu.ua

тел.: +38 (050)

0538171

330а, за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Метою вивчення курсу є: розкриття основних положень методології науково-педагогічних досліджень, підготовка здобувачів вищої освіти до написання та захисту магістерських робіт.

Результати навчання:

знати: основні положення методології науково-педагогічного дослідження; логіку та основні етапи проведення науково-педагогічного дослідження; сутність та способи використання методів науково-педагогічного дослідження; принципи та підходи, згідно з якими реалізується мета дослідження; способи інформаційного забезпечення науково-педагогічного дослідження; норми професійно-педагогічної етики.

вміти: володіти методологією та методами науково-педагогічного дослідження; визначати категоріальний апарат, логіку та основні етапи проведення науково-педагогічного дослідження; вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації з різних джерел, застосовуючи сучасні інформаційні технології; проводити експеримент, збирати й аналізувати наукові факти, узагальнювати їх, систематизувати; обробляти отримані результати дослідження, використовувати методи математичної статистики; на основі аналізу результатів науково-педагогічного дослідження самостійно формулювати висновки і пропозиції для вирішення актуальних завдань педагогічної практики; оформляти результати власного науково-педагогічного дослідження у вигляді магістерської роботи; аргументовано та переконливо захищати власну наукову позицію під час наукових дискусій та конференцій.

Передумови до початку вивчення: Педагогіка вищої школи

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

- ЗК1. Здатність до абстрактного, критичного та позитивного мислення;
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК3. Знання і розуміння предметної та професійної області;
- ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК7. Здатність генерувати нові прогресивні ідеї (креативність);
- ЗК8. Здатність працювати в команді та будувати ефективну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу;
- ЗК9. Здатність до професійного спілкування іноземними мовами;
- ЗК10. Здатність до навчання з високим ступенем автономії протягом життя;
- ЗК11. Здатність здійснювати професійні функції в процесі інклюзивного навчання.
- ФК1. Здатність орієнтуватися в сучасних тенденціях розвитку світової і вітчизняної освіти та передбачати їх потенційні наслідки;
- ФК2. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки в освітньо-педагогічній діяльності;
- ФК3. Здатність володіти методологією, методами та логікою науково-педагогічного

дослідження;

ФК4. Здатність використовувати спеціалізовані уміння/навички у визначенні та розв'язанні проблем, організації та проведенні науково-педагогічних досліджень та зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема, до осіб, які навчаються;

ФК7. Здатність застосовувати інноваційні педагогічні технології (у тому числі дистанційні) для вирішення завдань освітнього процесу;

ФК10. Здатність до самоосвіти, професійного та особистісного розвитку протягом життя;

ФК12. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах;

ФК13. Здатність застосовувати діагностику для визначення академічних досягнень здобувачів вищої освіти;

школі;

ФК 15. Здатність організовувати освітній процес у вищій школі в контексті ідей гуманізації, демократизації, гуманітаризації, плюралізму і варіативності навчально-виховних практик на засадах аксіологічного, антропологічного, культурологічного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, феноменологічного, герменевтичного, акмеологічного підходів.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПРН1. **Знання (ЗН)** Визначати основні характерні риси нової соціокультурної реальності, розуміти соціально-історичну обумовленість цілей розвитку освіти в Україні та за кордоном;

ПРН2. **Знання (ЗН)** Знати специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи;

ПРН3. **Уміння (УМ)** Використовувати спеціалізовані концептуальні знання на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення, для розв'язання дослідницьких задач в освітньо-педагогічній галузі;

ПРН4. **Уміння (УМ)** Володіти методологією науково-педагогічного дослідження, визначати його етапи, обирати відповідні загальні й спеціальні методи;

ПРН5. **Уміння (УМ) Комунікація (КОМ)** Організовувати та проводити самостійні науково-педагогічні дослідження та зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема, до осіб, які навчаються;

ПРН11. **Автономія і відповідальність (АіВ)** Визначати індивідуальну освітню траєкторію особистісного зростання та професійного становлення майбутнього фахівця;

ПРН12. **Уміння (УМ)** Організовувати освітній процес у вищій школі на засадах аксіологічного, антропологічного, культурологічного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, феноменологічного, герменевтичного, акмеологічного підходів у контексті ідей гуманізації, демократизації, гуманітаризації, плюралізму і варіативності виховних практик;

ПРН13. **Уміння (УМ)** Використовувати потенціал креативності в генеруванні педагогічних ідей та досягненні наукових цілей;

ПРН15. **Уміння (УМ)** Інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах;

ПРН16. **Уміння (УМ)** Розробляти і застосовувати засоби діагностики академічних досягнень здобувачів вищої освіти;

ПРН18. **Комунікація (КОМ)** Володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (у тому числі дистанційними), методами пошуку, оброблення, аналізу, використання, створення, зберігання і захисту інформації;

ПРН19. **Комунікація (КОМ)** Демонструвати належний рівень володіння державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації;

ПРН20. **Автономія і відповідальність (АіВ)** Навчатись з високим рівнем автономності та самостійності протягом життя;

ПРН21. **Знання (ЗН)** Знати психолого-педагогічні закономірності та особливості вікового й індивідуального розвитку здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища; відбирати найбільш оптимальні форми, методи та засоби організації навчання та виховання студентів з особливими освітніми потребам.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Наука як форма суспільної свідомості	2/0/2	Сучасні стратегії освіти та наукового пошуку. Наука як система знань. Функції науки. Специфіка педагогіки як науки. Наукове та буденне пізнання. Форми наукового пізнання. Науковий факт. Наукове поняття. Закон, закономірність як форми існування наукового знання. Педагогічна теорія. Педагогічна ідея. Педагогічна концепція.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Методологічні засади науково-педагогічних досліджень	2/0/2	Поняття про методологію науково-педагогічних досліджень. Дескриптивна (описова) та прескриптивна (нормативна) функції методології. Рівні методології. Філософські засади педагогіки. Екзистенціалізм. Прагматизм. Неотомізм. Неопозитивізм. Прагматизм. Діалектичний матеріалізм. Сучасний розвиток методологічного знання. Методологічна культура педагога-дослідника: методологічні знання, культура мислення, діалогічність, ціннісні орієнтації, перцепція, етика педагога-дослідника.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	Науково-педагогічне дослідження	2/0/2	Науково-педагогічне дослідження. Функції науково-педагогічного дослідження. Класифікаційні ознаки різних типів дослідження. Фундаментальні дослідження. Прикладні дослідження. Розробки. Принципи	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П 3)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>педагогічного дослідження. Принцип цілісного вивчення педагогічного явища чи процесу. Принцип комплексного використання методів дослідження. Принцип об'єктивності. Принцип єдності навчання і виховання особистості. Принцип вивчення явища в зміні, розвитку. Принцип історизму. Принцип поєднання наукової сміливості з найбільшою передбачливістю. Принцип глибинного розгляду досліджуваної проблеми. Принцип педагогічної ефективності. Організаційна структура наукових досліджень в Україні.</p>	
4.	<p>Основні дослідницькі підходи у науково-педагогічних дослідженнях: системний, синергетичний, особистісно-діяльнісний, герменевтичний, феноменологічний, культурологічний, аксіологічний та компетентнісний</p>	2/0/2	<p>Системний підхід. Специфічні властивості систем: неадитивність, емерджентність, синергетичність, цілісність, мультиплікативність, адаптивність та ін. Педагогічні системи. Синергетичний підхід. Закони самоорганізації та ентропії. Явища біфуркації і флуктуації. Особистісно-діяльнісний підхід. Культурологічний підхід. Поняття «культура». Концепція діалогу культур. «Аксіологічний підхід. Поняття «аксіологія», «цінність», «ціннісні орієнтації». Компетентнісний підхід. Загальні та фахові компетентності. Компетенція і компетентність. Інші методологічні підходи у науково-педагогічному дослідженні.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання</p>
5.	<p>Категоріальний апарат наукового дослідження</p>	2/0/2	<p>Проблема дослідження. Актуальність дослідження. Тема дослідження. Об'єкт, предмет, мета дослідження. Завдання дослідження. Новизна дослідження. Етапи науково-педагогічного дослідження.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання</p>

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Теоретична і практична значущість дослідження.	
6.	Методи науково-педагогічного дослідження	2/0/2	<p>Поняття про методи дослідження в педагогіці. Класифікація методів педагогічного дослідження. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження. Інтерпретація. Метод розуміння. Абстракція. Конкретизація. Аналіз. Синтез. Порівняння. Індукція. Дедукція. Моделювання. Метод узагальнення. Емпіричні методи педагогічного дослідження. Спостереження. Види спостереження. Методи опитування в педагогіці. Бесіда. Анкетування. Інтерв'ю. Тестування як метод наукового педагогічного дослідження. Вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. Вивчення продуктів діяльності. Метод узагальнення незалежних характеристик. Експеримент в педагогічних дослідженнях та його основні ознаки. Види експерименту. Констатувальний (діагностичний) експеримент. Формувальний експеримент. Контрольний експеримент. Структура педагогічного експерименту. Етапи педагогічного експерименту.</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	2/0/2	<p>Магістерська робота – один із видів навчально-дослідницької роботи студентів. Складання робочих планів. Бібліографічний пошук літературних джерел. Робота над рукописом. Підготовка чорнового рукопису та викладення наукових матеріалів. Основні вимоги до оформлення тексту магістерської роботи. Оформлення таблиць, рисунків, діаграм. Цитування та</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			посилання на використані джерела. Оформлення списку літератури. Публічний захист наукової роботи. Стилїстика наукового тексту. Етика науковця. Статистична обробка результатів науково-педагогічного дослідження. Статистичні методи в педагогіці. Генеральна сукупність. Вибіркова сукупність. Метод реєстрації. Метод рангової оцінки. Шкалування. Види шкал. Середні величини показників експериментального дослідження у педагогіці. Медіана. Мода. Дисперсія. Способи презентації експериментального матеріалу педагогічного дослідження. Таблиця. Графік. Діаграма	

Рекомендована література

1. Борытко Н. М. Методология и методы психолого-педагогических исследований: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Изд. центр «Академия», 2008.
2. Брызгалова С. И. Введение в научно-педагогическое исследование: Учеб. пособие. – 3-е изд., испр. и доп. Калининград: Изд-во КГУ, 2003. 151с.
3. Валеєв Г. Х. Методология и методы психолого-педагогических исследований: Учеб. Пособие. Стерлитамак: Стерлитамак. гос. пед. ин-т, 2002. 134 с.
4. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
5. Дубасенюк О. А. Методология та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
6. Клименюк О. В. Методология та методи наукового дослідження: Навчальний посібник. К.: Міленіум, 2005. – 186 с
7. Краевский В. В. Методология педагогики: новый этап : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издат. центр „Академия”, 2006. 400 с.
8. Крушельницька О.В. Методология і організація наукових досліджень. К.: Кондор, 2003. 192 с.
9. Козловський Ю. М. Методология педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 196 с.
10. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 284 с.
11. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посібник. 3-є вид. доп. / П. Г. Лузан, І. В. Сопівник, С. В. Виговська. К: НАКККіМ, 2011. 314 с.
12. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. кол.: Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін.; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т

імені Тараса Шевченка”. Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 248 с.

13. Новиков А. М. Методология образования. 2-е изд. М.: «Эгвес», 2006. 488 с.

14. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник. Рівне: Волинські береги, 2013. 360 с.

15. Федотова Г. А. Методология и методы психолого-педагогических исследований: учеб. Пособие. Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2006. 112 с.

16. Циулина М.В. Методология психолого-педагогических исследований: учебное пособие [Текст] Челябинск: Изд-во Челяб. гос. пед. ун-та, 2015. 239 с.

17. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник : Вид. 2-ге, допов. / Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська, О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк, В. І. Захарченко, І. М. Козловська, Ю. М. Козловський, К. О. Кольченко, М. І. Лазарєв, Г. Ф. Нікуліна, В. О. Подоляк, Л. В. Сліпчишина, О. В. Столяренко, М. І. Томчук, В. В. Шевченко, Н. В. Якса / За ред. професора Д. В. Чернілевського. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

18. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. К.: Знання-Прес, 2002. 295 с.

19. Шипилина Л. А. Методология и методы психолого-педагогических исследований: [электронный ресурс] учеб. пособие для аспирантов и магистрантов по направлению «Педагогика». 3-е изд., стереотип. М.: ФЛИНТА, 2011. 204 с.

Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» (для магістрантів денної та заочної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки») / Уклад.: І.О.Сафонова. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 159 с.

2. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»). *Доп. і перевид./* Уклад.: І.О.Сафонова. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 34 с.

3. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»). *Доп. і перевид./* Уклад.: І.О.Сафонова. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 16 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти д/ф навчання

Інструменти і завдання	Кількість балів денна форма навчання
Виконання семінарських (практичних) завдань	35
Самостійна робота	35
Залік	30
Усього	100 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти з/ф навчання

Інструменти і завдання	Кількість балів заочна форма навчання
------------------------	---------------------------------------

Виконання семінарських (практичних) завдань	35
Самостійна робота	35
Залік	30
Усього	100 балів

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:	Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. Дотримання академічної доброчесності за курсом «Методологія та організація наукових досліджень» ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. Запозичення при виконанні завдань мають бути оформлені відповідними посиланнями. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів засобами: за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.
Завдання і заняття:	Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Здобувачі вищої освіти денної форми навчання аудиторні заняття мають відвідувати регулярно. Пропущені заняття (з різних причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність, тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.
Поведінка в аудиторії:	Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. На аудиторні заняття здобувачі вищої освіти мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.